

Turun alueen 1880-luvun alun lapsisurmien muistaminen
ja susiin liittyvä kirjoittelu kolmessa sanomalehdessä
vuonna 1980

Oulun yliopisto
Historiatieteet
Historian kandidaatintutkielma
2.2.2023
Justina Eskelinen

Sisällysluettelo

Johdanto.....	3
1. Susi suomalaisten kanssaeläjänä.....	7
2. Susi suomalaisten vihollisena.....	12
3. Susi tärkeänä osana Suomen luontoa.....	18
Loppulause.....	23
Lähteet ja tutkimuskirjallisuus	25

Johdanto

1700-luvulla Suomen alueella tavattiin uudenlainen uhka – ihmisiä tappavat sudet. Aiemmin sudet ja muut petoeläimet olivat aiheuttaneet tuhoa kotieläinten parissa, mutta tuolloin ihmiset olivat vielä säästyneet petojen kynsiltä.¹ Nyt kuitenkin useat eri susiyksilöt ja laumat alkoivat käydä ihmisten, pääsääntöisesti lasten, kimppuun ja tavallisesti hyökkäys päättyi ihmisen kuolemaan. Susien aiheuttamista ihmiskuolemista luultavasti kaikista tunnetuimmat ovat 1880-luvun alussa Turun seudulla sattuneet lapsisurmat.² Tuolloin susien tekemissä hyökkäyksissä kuoli yli 20 lasta ennen kuin lapsisurmat saatiin loppumaan susien metsästyksen ja karkottamisen tuloksena.³

Turun alueen 1880-luvun alun tapahtumat herättivät niin paikallisissa ihmisissä kuin asukkaissa ympäri Suomea vahvoja tunteita ja reaktioita.⁴ Susien hyökkäysten, mutta etenkin Turun seudun lapsisurmien myötä, suomalaisten keskuudessa alkoi kehittyä nykyään susivihana⁵ tunnettu ilmiö.⁶ Turun alueen asukkaat aloittivat suden systemaattisen metsästyksen tavoitteenaan saada susi kokonaan kadotettua Turun alueelta.⁷ Ihmisten tuolloin sutta kohtaan kokemaa vihaa ja inhoa kuvastaakin hyvin se, että aikalaiset kertoivat käyvänsä 'suisotaa'.⁸

Nykyään tiedämme, että Turun seudun viimeinen suden aiheuttama kuolonuhri on tiettävästi ollut samalla viimeinen ihminen, jonka susi on tappanut Suomessa.⁹ 1880-luvun jälkeen ei ole raportoitu vahvistettua suden aiheuttamaa ihmisen kuolemaa. Aikalaiset eivät kuitenkaan voineet tietää tätä, joten ihmiset eivät ole heti pystyneet unohtamaan suden ihmisten keskuudessa aiheuttamaa pelkoa ja kuolemaa. Varoittamalla

¹ Teperi 1977, 14–16.

² Lähdesmäki & Ratamäki 2015, 24.

³ Teperi 1977, 103.

⁴ Lappalainen 2005, 81.

⁵ Susivihalla tarkoitetaan nimensä mukaisesti ihmisten kokemaa syvää vihaa susia kohtaan, joka on ajan saatossa johtanut muun muassa susien runsaaseen metsästykseen, minkä myötä susi on yhä nykyään Suomen alueella uhanalainen eläinlaji. Esim. Lähdesmäki & Ratamäki 2015: 24–27.

⁶ Lähdesmäki & Ratamäki 2015, 24.

⁷ Lappalainen 2005, 94.

⁸ Lähdesmäki & Ratamäki 2015, 25.

⁹ Lähdesmäki 2020, 15.

susista ja vahvistamalla susiin liittyviä uhkakuvia¹⁰ aikalaiset ovat halunneet varmistaa turvallisuutensa – etenkin heidän lapsiensa osalta.¹¹

Ovatko sanomalehdet yhä sata vuotta Turun alueen tapahtumien jälkeen muistaneet suden vuosien 1880–1881 aikana aiheuttamat lapsisurmat? Entä millaisen kuvan sudesta eläimenä sanomalehdet ovat ylipäätänsä antaneet lukijoilleen? Edellä mainitut kysymykset mielessäni olen tarkastellut sata vuotta Turun alueen tapahtumien jälkeen julkaistujen sanomalehtien artikkeleita ja uutisia. Sanomalehtien tarkastelua ja analysointia on vauhdittanut oma henkilökohtainen kiinnostukseni susia ja yleisesti susivihaa koskien. Samalla vertailen myös tarkastelemieni sanomalehtien keskinäisiä eroja ja pohdin syitä niiden taustalla.

Sanomalehtien artikkelien ja uutisten tarkastelun ajankohdaksi olen valinnut vuoden 1980 siksi, että silloin Turun seudun alueella tapahtuneiden lapsisurmien alkamisesta oli kulunut tasan sata vuotta aikaa. Sata vuotta on ajallisesti suhteellisen pitkä aika, jonka aikana uusien sukupolvien myötä aikalaisille mitättömiltä tuntuneet asiat saattavat jäädä tulevilta sukupolvilta pimentoon. Poikkeuksen muodostavat aikalaisissa suuria tunteita herättäneet tapahtumat, joihin liittyvä kerronta ja muistelu ulottuu lukuisille seuraaville sukupolville asti.

Tarkasteltaviksi sanomalehdiksi olen valinnut *Länsi-Savon* (LS), *Maaseudun Tulevaisuuden* (MT) ja *Uuden Suomen* (US). Näiden kolmen sanomalehden lukijakunta oli hyvin erilainen lehtien välillä, sillä Uuden Suomen lukijakunta sisälsi paljon kokoomuspuolueen kannattajia¹² ja Maaseudun Tulevaisuuden lukijakunta puolestaan maaseudun väestöä¹³. Suurin osa Länsi-Savon lukijoista sijoittui maantieteellisesti läntisen Savon alueelle.¹⁴ Maaseudun Tulevaisuus ja Uusi Suomi olivat siis valtakunnallisia sanomalehtiä. Näitä kolmea sanomalehteä hyödyntämällä minun onkin

¹⁰ Suomen alueella sanomalehtien kysyntä ja levikki alkoi pikkuhiljaa kasvaa 1860-luvulta eteenpäin mm. väestön lukutaidon ja yhteiskunnallisen toimeliaisuuden lisääntymisen myötä. Vahtola 2003, 237. Susiin liittyvää informaatiota ja varoitteita levitettiin 1880-luvulla erityisesti sanomalehdissä. Lappalainen 2005, 15–16.

¹¹ Lappalainen 2005, 15.

¹² Päiviö et al. 1988a, 205.

¹³ Päiviö et al. 1988b, 134.

¹⁴ Päiviö et al. 1988b, 114–115.

mahdollista saada mahdollisimman laaja ja monipuolinen kuva siitä, miten kyseisen ajan lehtien toimitukset ja sen myötä kansalaiset kokivat ja näkivät sudet.

Länsi-Savo perustettiin alun perin vuonna 1888, jolloin se kulki nimellä Suomi. Vuonna 1980 sen päätoimittajana toimi Erkki Kakkonen ja sen levikki oli lähemmäs 25 500 kappaletta.¹⁵ Maaseudun Tulevaisuutta alettiin puolestaan julkaista vuodesta 1916 eteenpäin ja vuosien 1918–19 välillä se siirrettiin taloudellisten vaikeuksien vuoksi MTK:n¹⁶ alaisuuteen. Sen päätoimittaja vuonna 1980 oli Jouko Väänänen ja sen levikki oli hieman reilu 126 000 kappaletta.¹⁷ Uusi Suomi perustettiin vuonna 1918 kokoomuspuolueen päälehdiksi ja sen omisti yksityinen joukko pääsääntöisesti kokoomuspuolueen kannattajia. Vuonna 1980 sen päätoimittajana toimi Juha Numminen ja levikki oli vajaa 85 000 kappaletta.¹⁸

Luin kaikki näissä kolmessa sanomalehdessä julkaistut susiin liittyvät kirjoitukset vuoden 1980 osalta. Susista kertovia artikkeleja, uutisia ja mielipidekirjoituksia löytyi valitsemistani lehdistä lopulta noin 40 kappaletta. En tässä tutkimuksessa esittelen kaikkia näitä löytämiäni kirjoituksia, vaan esittelen sen sijaan niistä muutamia havainnollistavia esimerkkejä. Varsinkin uutisia jätän tarkoituksella paljon lopullisesta tutkimuksesta pois välttääkseni turhaa toistoa. Tärkeää sanomalehtitutkimusta tehdessä on myös huomioida eri juttutyypit. Pyrinkin tutkimusta tehdessäni pohtimaan, miten esimerkiksi uutisen ja mielipidekirjoituksen erot vaikuttavat niiden sisältöön.

Sanomalehtien susiin liittyviä tekstejä analysoin kvalitatiivisesta näkökulmasta¹⁹, joka onkin tavallisin historian tutkimuksessa käytetty metodi.²⁰ Lisäksi hyödynnän myös diskurssianalyysia, jonka keskeinen tavoite on tutkia, miten tietynlainen kielenkäyttö heijastaa sosiaalista todellisuutta.²¹ Päälukujen jaottelun olen tehnyt kirjoitusten sudesta antaman kuvan perusteella käyttämällä siinä apuna mainitsemiani metodeja. Työn kolme päälukua eroavatkin toisistaan siten, että järjestyksessä käsittelen niissä sudesta annettua

¹⁵ *Suomen lehdistön historia 6. Hakuteos Kotokulma – Savon Lehti*, 113–116.

¹⁶ MTK on lyhenne Maataloustuottajien Keskusliitosta. *Suomen lehdistön historia 6. Hakuteos Kotokulma – Savon Lehti*, 134–136.

¹⁷ *Suomen lehdistön historia 6. Hakuteos Kotokulma – Savon Lehti*, 134–136.

¹⁸ *Suomen lehdistön historia 7. Hakuteos Savonlinna – Övermarks Tidning*, 204–207.

¹⁹ Tunnetaan myös laadullisena näkökulmana.

²⁰ Hietala 2001, 23.

²¹ Richardson 2007, 44–45.

neutraalia, negatiivista ja positiivista kuvaa lukijoille samalla pohtien, miten lapsisurmat ovat säilyneet sanomalehtien toimittajien muistoissa.

Turun seudun tapahtumien taustoituksessa olen käyttänyt paljon hyödyksi Antti Lappalaisen ja Jouko Teperin kirjoittamia teoksia *Suden jäljet* (2005) ja *Sudet Suomen rintamaiden ihmisten uhkana 1800-luvulla* (1977). Myös Heta Lähdesmäen kirjoittama teos *Susien paikat – Ihminen ja susi 1900-luvun Suomessa* (2020) on ollut apuna etsiessäni tietoa susivihan esiintymisestä nykypäivän Suomessa. Turun alueen lapsisurmia onkin tutkittu jo laajasti historiantutkimuksen parissa. Puolestaan susivihan tilanne ja Turun seudun tapahtumien muistaminen sata vuotta tapahtumien jälkeen oli vielä tarkastelematta ennen tätä tutkimusta.

Esittelen vielä lyhyesti, miten 1880-luvun alun silloinen Suomen alue ja vuoden 1980 Suomi erosivat toisistaan. Etenkin suomalaisten asumisessa ja elinkeinossa tapahtuneet muutokset ja sen myötä muuttunut luontosuhde ovat huomionarvoisia tutkimukseni kannalta. 1880-luvun alussa suurin osa Suomen alueen väestöstä asui maalla ja sai elantonsa maataloudesta.²² Vuonna 1980 puolestaan voimakkaan kaupungistumisen myötä valtaosa suomalaisista oli siirtynyt maalta kaupunkiin. Tuolloin vain harvat suomalaiset elivät enää maataloudesta.²³ Suomalaisten luontosuhteen voidaankin sanoa muuttuneen paljon, sillä aiemmin luonto ja elinkeino kuuluivat yhteen, kun taas lähemmäs 2000-lukua tultaessa luonto oli enemmän yhteydessä vapaa-aikaan.²⁴

²² Vahtola 2003, 191–209.

²³ Vahtola 2003, 358–364.

²⁴ Vahtola 2003, 191–364.

1. Susi suomalaisten kanssaeläjänä

Tässä pääluvussa käsittelen sanomalehtien suteen liittyvää neutraalia kirjoittelua ja uutisointia. Neutraaliudella tarkoitan sitä, ettei kirjoituksista herää lukijalle susiin liittyen voimakkaita tunteita – negatiivisia tai positiivisia. Tarkastelemieni sanomalehtien susiin liittyvät kirjoitukset olivatkin eniten sävyiltään neutraaleja. Tätä selittää osaltaan se, että suurin osa susiin liittyvistä teksteistä oli uutisia. Niiden tarkoitus onkin levittää ihmisille tietoa tapahtuneista asioista eikä niinkään herättää vahvoja tunteita ja mielipiteitä lukijoissa.²⁵

Susuutiset voisi karkeasti jakaa neljään luokkaan. Useimmiten uutiset koskivat erilaisia susihavaintoja, susien aiheuttamia kotieläinvahinkoja, sudenpyyntilupia tai suden ampumisia. Esimerkki susihavainnosta kertovasta uutisesta on Uudessa Suomessa 23.09.1980 julkaistu uutinen ”Susi liikkuu Kristiinankaupungissa”.²⁶ Kyseinen uutinen on sisällöltään hyvin lyhyt, mutta se saa silti kuitenkin ilmoitettua lukijoille kaikista tärkeimmän tiedon – suden oli sunnuntaina nähty ylittämässä aukiota Kristiinankaupungissa. Vielä uutisen lopussa mainitaan, että samalta alueen lähellä sijaitsevasta metsästä oli löydetty raadeltu hirven vasa.²⁷

Uutinen jättää hyvin paljon avoimia kysymyksiä. Siinä ei kerrota kuka kyseisen havainnon on tehnyt tai onko tapahtumalle ylipäätänsä ollut useampia näkijöitä kuin yksi. Myös uutisen lopussa mainittu löydös raadellusta hirven vasasta antaa olettaa, että sen olisi tehnyt samainen aukion ylittänyt susi, mutta tästä ei kuitenkaan ole täyttä varmuutta ainakaan uutisen antaman tiedon pohjalta. Toisaalta uutinen ei suoraan syytä suden olleen asialla, mutta todennäköisesti uutisen lukeneet ihmiset ovat näin olettaneet, sillä sekä havainto että raadeltu vasa mainitaan samassa uutisessa.

Suden aiheuttamista kotieläinvahingoista kertovasta uutisoinnista puolestaan hyvä esimerkki on Länsi-Savossa 18.09.1980 julkaistu uutinen ”Sudeksi epäilty peto tappoi vasikan Joutsassa”. Kyseisessä uutisessa kerrotaan pedon yön aikana tappaneen vasikan ja osittain syöneen saalistamansa eläimen. Tässä uutisessa puolestaan kerrotaan poliisin

²⁵ Jaakkola 2013, 174.

²⁶ *Uusi Suomi* (US) 23.09.1980.

²⁷ US 23.09.1980.

epäilevän suden olleen asialla.²⁸ Silti tämäkin uutinen jää edellisen tavoin hieman vajaaksi informaation osalta. Siinä ei nimittäin kerrota, miksi poliisi epäilee teosta nimenomaan sutta, jolloin lukijan täytyy vain luottaa poliisin kykyyn tunnistaa erilaisia petoja niiden jättämien jälkien perusteella.

Yleisesti susihavaintoja ja susien aiheuttamia kotieläinvahinkoja koskevia uutisia tuntuu leimaavan epävarmuus siitä, onko uutisessa kuvattujen tapahtumien taustalla oikeasti ollut susi. Uutisissa ei tämän vuoksi voida suoraan väittää suden olleen asialla, jolloin sanaparit ”sutta epäillään” tai ”luultavasti susi” toistuvat usein. Suden kannalta tämän kaltaiset uutiset ovat kuitenkin sillä tavalla neutraaleja, etteivät ne suoraan väitä sutta syylliseksi, vaan pelkästään esittävän sen mahdollisuuden. Toki lukijat eivät välttämättä ole huomanneet uutisista kumpuavaa epävarmuutta, vaan ovat automaattisesti olettaneet suden todellakin olleen asialla.

Susien ampumiseen ja sudenpyyntilupiin liittyvät uutisoinnit eivät olleet yhtä yleisiä tarkastelemisani sanomalehdissä, sillä susi oli jo tuolloin vuonna 1980 rauhoitettu poronhoitoalueen ulkopuolella, jolloin suden ampumiseen tarvittiin erillinen lupa²⁹. Maaseudun Tulevaisuus uutisoi 12.01.1980 maa- ja metsätalousministeriön antaneen pyyntiluvat kahden suden tappamiseen moottorikelkkoja apuna käyttäen. Luvat ovat voimassa Pohjois-Suomen alueella tammikuun ajan. Pyyntilupien perusteena maa- ja metsätalousministeriö kertoo olevan kyseisten petojen aiheuttamat vahingot alueen porotaloudelle.³⁰

Länsi-Savo puolestaan uutisoi vajaan kuukauden päästä pyyntilupien antamisesta isokokaisen urossuden ampumisesta Utajärvellä.³¹ Kyseinen ampuminen oli tehty pyyntiluvan oikeuttamana³², joten voisinkin olettaa kyseessä olevan toinen niistä pyyntiluvista, joista Maaseudun Tulevaisuus oli uutisoinut hieman vajaa kuukautta aiemmin³³. Susien pyyntiluvat nimittäin koskivat Pohjois-Suomea, jossa urossuden ampuminen lopulta tapahtui.³⁴ Toki alun perin pyyntilupien uutisoitiin olevan voimassa

²⁸ *Länsi-Savo* (LS) 18.09.1980.

²⁹ Susi rauhoitettiin Suomessa vuonna 1973. Lappalainen 2005, 140–141.

³⁰ *Maaseudun Tulevaisuus* (MT) 12.01.1980.

³¹ LS 09.02.1980.

³² LS 09.02.1980.

³³ MT 12.01.1980.

³⁴ MT 12.01.1980.

pelkästään tammikuun ajan³⁵, ja Länsi-Savo uutisoi suden tappamisesta vasta helmikuun toisella viikolla³⁶. Onkin mahdollista, että pyyntiluvan voimassaoloaikaa on pidennetty tai uutinen on päätynt lehteen myöhässä. Muuten susi olisi ammuttu ilman pyyntilupaa, jolloin se olisi ollut vastoin Suomen lakia.

Aina susien pyytäminen ei kuitenkaan tapahtunut täysin laillisesti erilaisia määräyksiä ja asetuksia noudattaen. Uusi Suomi uutisoi 09.07.1980 laittomasta susijahdista, joka oli lopulta johtanut kanteluun. Pelkosenniellä oli aiemmin vuoden 1979 talvella metsästetty laittomasti sutta moottorikelkan avulla, mikä oli ilmeisesti johtanut suden kuolemaan. Asiasta oli tehty rikosilmoitus ja siitä ilmoitettiin myös Pelkosenniemen nimismiehen toimistoon. Pelkosenniemen nimismiehen sijainen ei saamastaan ilmoituksesta huolimatta ryhtynyt tarvittaviin toimenpiteisiin. Kantelu koskikin tätä nimismiehen sijaista, jonka toimimattomuus johti siihen, ettei laittomasti toimineita sudenpyytäjiä saatu edesvastuuseen.³⁷

Uuden Suomen uutisen jälkeen muutamia päiviä myöhemmin myös Maaseudun Tulevaisuudessa uutisoitiin samasta asiasta.³⁸ Sisällöllisesti molemmat uutiset alkavat samalla tavalla, mutta varsinkin uutisten loppuosat eroavat keskenään jonkin verran. Sekä Uuden Suomen että Maaseudun Tulevaisuuden uutisissa todetaan suden olevan rauhoitettu eläin, jolloin sitä saa pyytää poronhoitoalueen ulkopuolella pelkästään poikkeusluvan saanut henkilö.³⁹ Maaseudun Tulevaisuudessa kuitenkin mainitaan Uudesta Suomesta poiketen, että luonnonsuojelijoiden mukaan poikkeuslupia olisi myönnetty turhan usein.⁴⁰

On mielenkiintoista, että Maaseudun Tulevaisuus on erikseen päättänyt uutisessaan mainita luonnonsuojelijoiden mielipiteen. Etenkin tämän tutkimuksen toisessa pääluvussa selviää Maaseudun Tulevaisuuden pääsääntöisesti negatiivinen suhtautuminen sutta kohtaan. Todennäköisesti Maaseudun Tulevaisuus on siis tällä luonnonsuojelijoita koskevalla maininnallaan piilotetusti myötäillyt lukijakuntansa

³⁵ MT 12.01.1980.

³⁶ LS 09.02.1980.

³⁷ US 09.07.1980.

³⁸ MS 12.07.1980.

³⁹ US 09.07.1980; MS 12.07.1980.

⁴⁰ MS 12.07.1980.

elinkeinoharjoittajien oletettuja asenteita. Muuta selitystä asian mainitsemiselle en tässä yhteydessä löytänyt varsinkin, kun asiasta alun perin uutisoivat Uusi Suomi ei maininnut luonnonsuojelijoiden asennoitumisesta poikkeuslupiin sanallakaan.⁴¹

Pidän kuitenkin sekä Uuden Suomen että myös Maaseudun Tulevaisuuden uutisointia suden laittoman pyynnin kantelusta esimerkkinä neutraalista kirjoittelusta sutta kohtaan. Molemmista uutisista ymmärtää sen, että nimismiehen sijainen ei ole toiminut virassaan häntä velvoittavien asetusten ja säädösten mukaisesti, jolloin kantelu on oletettava seuraamus nimismiehen toimimattomuudesta.⁴² Kantelu osoittaa myös sen, että vaikka kaikki aikalaiset eivät suhtautuneet suteen suopeasti, ei se silti poistanut sutta suojelevien lakien olemassaoloa. Mikäli joku toimii vastoin lakia, on siitä seuraamuksia, vaikka tässä tapauksessa kärsinyt osapuoli olikin susi.

Neutraalista kirjoittelusta konkreettinen esimerkki on uutinen, jonka julkaisivat jokainen tarkastelemistani sanomalehdistä ja vieläpä samana päivänä 19.07.1980. Hieman yllättävästi jokaisen sanomalehden aiheesta kertovat uutiset ovat sisällöllisesti hyvin samanlaisia aivan otsikoita myöden. Suurimmat erot liittyvät uutisten ulkoasuun, sillä Länsi-Savon uutinen on Uuden Suomen uutiseen verrattuna laajempi ja siinä on muiden lehtien uutisten poiketen mukana havainnollistava kuva sudesta. Länsi-Savon uutisen yhteyteen on myös liitetty Pulliaisen suora lainaus, jota käsittelem tuonnempana.⁴³ Länsi-Savossa julkaistu uutinen todennäköisesti kiinnittikin eniten lukijoiden huomiota mielenkiintoisella ulkoasullaan.

Uutisten aiheena on silloinen susikannan tilanne Suomen alueella. Ne pohjautuvat vahvasti professori Erkki Pulliaisen⁴⁴ antamiin kommentteihin aihetta koskien.⁴⁵ Uutisissa kerrotaan tiivistetysti, että Pulliaisen mukaan susia oli tuolloin vuonna 1980

⁴¹ US 09.07.1980.

⁴² US 09.07.1980; MS 12.07.1980.

⁴³ LS 19.07.1980; US 19.07.1980; MS 19.07.1980.

⁴⁴ Erkki Pulliainen (s. 23.6.1938) toimi tuolloin 1980-luvun alussa mm. Oulun yliopiston eläintieteen professorina vuodesta 1976 lähtien. Hän oli myös Suomen nisäkästieteellisen seuran varapuheenjohtaja vuodesta 1975 lähtien. Pulliainen oli jo tuolloin julkaissut useita eläimiin liittyviä teoksia ja artikkeleita, kuten *Suomen suurpedot* (1974). Pulliainen oli 1980-luvun alussa puolueisiin sitoutumaton edistyksellinen. *Kuka kukin on (aikalaiskirja). Who's who in Finland. Henkilötietoja nykypolven suomalaisista, 771–772.*

⁴⁵ LS 19.07.1980; US 19.07.1980; MS 19.07.1980.

Suomessa noin sata kappaletta⁴⁶. Myös susien aiheuttamat karjavahingot ovat Pulliaisen mielestä pysyneet erittäin vähäisinä, sillä susille luontaisten saaliseläinten kannat ovat olleet runsaita.⁴⁷ Susien ei ole toisin sanoen tarvinnut turvautua toissijaiseen ravinnonlähteeseen eli ihmisten pitämiin karjaeläimiin.

Tarkastelemissani sanomalehdissä uutiset ovat yksinkertaisuudessaan kertoneet suden silloisesta tilanteesta – toki Pulliaisen oman näkemyksen mukaisesti.⁴⁸ Pidänkin kyseisiä uutisia suden kannalta neutraaleina, jos yhtä pientä seikkaa ei huomioida. Länsi-Savon artikkelin yhteydessä nimittäin lainattiin suoraan Erkki Pulliaista seuraavasti: ”Susi- ja yleensä petoviha on Suomessa tasoittunut ja mennyt järkevämpään suuntaan”⁴⁹. Kyseistä lainausta ei löytynyt Uuden Suomen tai Maaseudun Tulevaisuuden artikkeleista. Pulliaisen toteamuksen mukaan susien tilanne olisi Suomessa tuolloin ollut parempi aiempaan verrattuna, mutta kuten tutkimuksen seuraava pääluke tulee osoittamaan, ei susiviha ollut tuolloin kadonnut lehdistöstä kokonaan.

⁴⁶ 2000-luvun alussa Suomessa on arvioitu olleen susia vajaa 200 kappaletta. Lappalainen 2005, 16–17.

Susien kannan voidaan siis sanoa hieman elpyneen reilussa 20 vuodessa.

⁴⁷ LS 19.07.1980; US 19.07.1980; MS 19.07.1980.

⁴⁸ LS 19.07.1980; US 19.07.1980; MS 19.07.1980.

⁴⁹ LS 19.07.1980.

2. Susi suomalaisten vihollisena

Seuraavaksi käsittelen tarkastelemissani sanomalehdissä julkaistuja uutisia ja artikkeleita, jotka ovat jollain tavalla esittäneet suden kielteisesti. Negatiivisen kuvan sudesta luoneita tekstejä oli sanomalehdissä vähemmän kuin neutraalin kuvan luoneita, mutta siltikin niitä oli määrällisesti suhteellisen paljon. Maaseudun Tulevaisuus ja Länsi-Savo osoittautuivat suden kannalta epäsuotuisiksi sanomalehdiksi. Toisinaan uutisointi ja kirjoittelu kyseisissä lehdissä oli sutta kohtaan suorastaan vihamielistä, kuten tässä luvussa esittelemieni esimerkkien avulla tulen osoittamaan. Uudesta Suomesta ei puolestaan löytynyt sudenvastaisia tekstejä vuodelta 1980.

Länsi-Savossa 26.8.1980 julkaistusta numerosta löytyy Juurikorven Junnu -nimimerkkiä käyttäneen lukijan kirjoittama mielipidekirjoitus, jossa hän pohtii karhun ja suden kasvavan esiintymisen seurauksesta syntyviä mahdollisia haittoja ihmisille. Ytimekkäästi otsikoidussa tekstissä ”Suurpetojen esiintymisestä” Juurikorven Junnu toteaa, että suurpetojen, esimerkiksi suden, kannan elpyminen on ollut mahdollista rauhoituksen avulla. Hän kuitenkin tekstissään kyseenalaistaa sen, onko näiden suurpetojen kantojen elpyminen ja sen myötä lisääntyvä esiintyminen tarpeellista.⁵⁰

Juurikorven Junnu esimerkiksi tekstissään väittää, että suurpetojen kantojen elpymisen myötä niitä aletaan jossain kohti väistämättä tavata hyvin laajasti asutuilla alueilla. Jotta tämä saataisiin estettyä, olisi suurpetojen rauhoitusta hellitettävä ja metsästysrajoituksia poistettava.⁵¹ Juurikorven Junnun asennoituminen susien elpymisen ja niiden esiintymisen kasvun suhteen tuntuukin olevan negatiivinen hänen kirjoittamansa tekstin perusteella. Hänelle suden kannan elpyminen tarkoittaa ihmisten kannalta negatiivista muutosta, vaikka se onkin suden kannalta positiivista.

Länsi-Savossa julkaistiin myös toinen mielipidekirjoitus 11.10.1980, jonka kirjoittaja on suhtautunut susiin vieläkin vihamielisemmin kuin Juurikorven Junnu. Nimimerkki H.S. syyttää ”Susien ystävät” otsikoidussa tekstissään ”herroja” susien suojelemisesta. Herroilla hän viittaa ihmisiin, jotka asuvat suurissa kaupungeissa ja näin hänen mukaansa

⁵⁰ Juurikorven Junnu, ”Suurpetojen esiintymisestä” (mielipidekirj.). LS 26.08.1980.

⁵¹ Juurikorven Junnu, ”Suurpetojen esiintymisestä” (mielipidekirj.). LS 26.08.1980.

ovat suojassa ”röyhkeältä pedolta” eli sudelta. H.S. onkin mielipidekirjoituksessaan vahvasti sitä mieltä, että herrojen on hyvä ajaa susien oikeuksia, kun herrat eivät ole heitä, jotka joutuvat kokemaan suden aiheuttamat mahdolliset vahingot.⁵²

H.S. kuvailee tekstissään, miten päivien pimetessä lapset joutuvat jälleen kulkemaan turvattomasti kouluun.⁵³ Ilmeisesti hän olettaa, että etenkin lapset olisivat jotenkin jatkuvassa vaarassa joutua suden saaliiksi, vaikka kuten johdannossa totesin, susi ei ollut tappanut tuolloin ihmistä sataan vuoteen. H.S. meneekin mielipidekirjoituksessaan jopa niin pitkälle, että väittää herroja kiinnostavan enemmän susien suojelu kuin turvattomista lapsista välittäminen. Tekstin kirjoittaja onkin ilmeisen susivastainen ja sitä mieltä, että susien suojelu on typerää, sillä sudet ovat vaaraksi niin kotieläimille kuin ihmisille.⁵⁴

Sudenvastaisuutta ei ilmentynyt pelkästään sanomalehdissä julkaistuissa mielipidekirjoituksissa, mutta myös uutisissa. Länsi-Savossa 04.10.1980 julkaistussa uutisessa kerrotaan suden mahdollisesti raadelleen ja tappaneen vasikan.⁵⁵ Suden syyllisyydestä ei siis tämän uutisen yhteydessä ole täyttä varmuutta, joka toisaalta on tavallista, kuten ensimmäisessä pääluvussa totesin. Uutisessa kuitenkin kuvaillaan poikkeuksellisen tarkasti, mitä vasikalle oli tehty. Siinä esimerkiksi kerrotaan vasikan suolten pursunneen ulos sen vatsasta ja sen toisen korvan olleen revitty irti.⁵⁶

Kyseisen uutisen vasikan kohtalosta kertova kuvaus on poikkeuksellisen raaka, sillä en sanomalehtiä tutkiessani törmännyt minkään toisen uutisen kohdalla samanlaiseen kuvailuun. En tiedä, miksi juuri tässä uutisessa on päätetty kuvailla vasikan tappaneen pedon aiheuttamia jälkiä niin tarkasti, sillä oletettavasti myös muiden raadeltujen kotieläinten ruumiit ovat olleet petoeläimen jäljiltä kaukana kauniista. Mahdollisesti raa’an kuvailun avulla on pyritty aiheuttamaan lukijoissa vahvoja tunteita, kuten inhoa ja vastenmielisyyttä sutta kohtaan.⁵⁷

⁵² H.S., ”Susien ystävät” (mielipidekirj.) LS 11.10.1980.

⁵³ H.S., ”Susien ystävät” (mielipidekirj.) LS 11.10.1980.

⁵⁴ H.S., ”Susien ystävät” (mielipidekirj.) LS 11.10.1980.

⁵⁵ LS 04.10.1980.

⁵⁶ LS 04.10.1980.

⁵⁷ Richardson 2007, 47–48.

Puolestaan Maaseudun Tulevaisuus 12.02.1980 uutisoi porotalouden vaikeuksista käyttäen apunaan Poro ja riista Oy:n toimitusjohtaja Risto Saralan antamia kommentteja aiheesta. Uutisessa aluksi kerrotaan yleisesti Suomen porotaloudesta ja sen tuottaman lihan määrästä. Uutisen loppupuolella kerrotaan kuitenkin Suomen porotalouden kokemista vaikeuksista, kuten poikkeuksellisen ankarasta talvesta, joka suurine lumimäärineen ja kovine pakkasineen vaikeuttaa poronhoitoa. Ankaran talven lisäksi uutisen mukaan porotalous kärsii myös susista, jotka ”riehuvat tapporekillään”. Siinä kerrotaan myös Saralan olevan sitä mieltä, että sudet olisivat viisastuneet, jolloin niiden tekemät tihutyöt onnistuvat helpommin.⁵⁸

Edellisen uutisen tavoin myös tässä uutisessa käytetään sellaisia sanoja, jotka saavat suden huonoon valoon. Uutisen perusteella sudesta välittyy jopa ihmismäinen kuva, sillä sen mukaan sudet osaisivat tehdä tihutöitä tai viisastua, kuten ihmiset voivat. Todellisuudessa susien ”tapporetket” ovat olleet vain susilaumalle lajityypillistä ravinnon etsimistä, metsästämistä. Sudesta annetaan uutisen mukaan sellainen kuva, että susi tahallisesti haluaisi aiheuttaa haittaa juuri porotaloudelle, vaikka susi vain tekee sen mitä sen täytyy selviytyäkseen elossa. Kuvaamalla susi olentona, joka kykenee ihmisen tavoin monimutkaiseen ajatteluun, on esimerkiksi Heta Lähdesmäen mukaan tyypillistä sudenvastaisissa teksteissä.⁵⁹

Porotalouteen liittyvissä uutisoinneissa ja teksteissä sudet esitetään pääsääntöisesti aina negatiivisessa valossa. Se on osaltaan ymmärrettävää, sillä jo 1800-luvun loppupuolella aikalaiset kokivat petoeläimet suuriksi kotieläinten verottajiksi.⁶⁰ Pulliainen teoksessaan huomauttaa, että 1800-luvun loppupuolen suurin kotieläinten verottaja oli kuitenkin petoeläinten sijaan tartuntataudit. Tuohon aikaan ei vielä tiedetty tarpeeksi tartuntataudeista, jolloin eläimen kuolemasta oli helpompaa ja yksiselitteisempää syyttää petoa, kuten sutta, kuin tarttuvaa ja tappavaa tautia.⁶¹ Voidaankin sanoa petoeläinten ja etenkin suden ikävän maineen eläintenpitäjien keskuudessa syntyneen hyvin kauan aikaa sitten.

⁵⁸ MS 12.02.1980.

⁵⁹ Lähdesmäki 2020, esim. 162–168.

⁶⁰ Teperi 1977, esim. 14–19.

⁶¹ Pulliainen 2019, 63.

Maaseudun Tulevaisuuden 19.06.1980 julkaiseman uutisen otsikko ”Poronhoidon kolme pahaa: matkailu, metsänhoito ja petoeläinten suojele” ilmentää erittäin hyvin, miten syvällä eläintenpitäjien inho susia ja yleisesti petoeläimiä kohtaan oli vuonna 1980. Uutista varten haastateltavien ihmisten joukossa oli erään saamelaiskylän puheenjohtaja, joka kertoi saamelaisten kannasta susiin liittyen: sudet olisi hävitettävä.⁶² Toki kyseisen kylän puheenjohtaja ei voi puhua aivan kaikkien saamelaisten puolesta. Uutisesta selviää, että poronhoito on etenkin saamelaisille tärkeä elinkeino, joten se luultavasti selittää ainakin osittain saamelaiskylän puheenjohtajan erittäin negatiivisen asennoitumisen.⁶³

Toinen uutinen, joka ilmentää porotalouden inhoa susia on jälleen Maaseudun Tulevaisuudessa 17.01.1980 julkaistu uutinen. ”Pedoista riesa Kuusamon porotaloudelle” otsikoitu uutinen kertoo saamelaistaen sijaan puolestaan suomalaisten poronhoitajien näkökulmasta susiasiaa koskien. Myös itäisen Suomen poronhoitajat suhtautuivat uutisen mukaan susiin kielteisesti. Siinä mainitaan lisäksi ahmat, jotka susien tavoin ovat riesana Kuusamon porotaloudelle. Uutisessa kerrotaan myös Kuusamon alueen poronhoitajien olevan tyytymättömiä petoasetukseen tehtyihin muutoksiin, sillä heidän mielestään itse poronhoitajien toivomat muutokset eivät lopulta toteutuneet.⁶⁴

Maaseudun Tulevaisuus uutisoi 15.07.1980 koiraverosta⁶⁵, joka tultaisiin perimään koiranomistajilta vuoden 1980 osalta seuraavana vuonna. Uutisessa kerrotaan, että vuonna 1878 voimaan astuneiden koiraverosäännösten avulla Suomen alueelta saatiin vähennettyä vesikauhua kulkukoirien hävittämisen myötä. Siinä myös väitetään, että koiraverotuksen myötä sudet tappoivat lapsia, jolla uutinen viittaa Turun alueen lapsisurmiin 1880-luvun alussa.⁶⁶ Teperin tutkimuksesta selviää, että aikalaiset todellakin 1880-luvulla ajattelivat koiraveron olleen suurena syynä sille, miksi sudet hyökkäsivät lasten kimppuun. Koiraverotuksen tullessa voimaan köyhin maaseudun väestö hankkiutui koiristaan eroon, jolloin koirat eivät olleet enää suojelemassa lapsia susilta.⁶⁷

⁶² MS 19.06.1980.

⁶³ MS 19.06.1980.

⁶⁴ MS 17.01.1980.

⁶⁵ Koiraveron nimensä mukaisesti tarkoitti veroa, joka perittiin koiria omistavilta henkilöiltä. Ensimmäisen kerran sitä perittiin Suomen alueella vuonna 1878. Koiraveron avulla oli tarkoitus alun perin päästä eroon irtokoirista, jolloin vesikauhun leviämistä voitaisiin estää. Teperi 1977, 110.

⁶⁶ MS 15.07.1980.

⁶⁷ Teperi 1977, 110–111.

Uutinen siis väittää, että koiraverotus olisi yksistään aiheuttanut Turun alueen susien poikkeuksellisen käytöksen. Uutisen väite on kuitenkin ristiriidassa nykytutkijoiden mielipiteen kanssa, sillä nykytutkijoiden mielestä koiraverotus ei ollut varsinkaan ainoa selittävä tekijä suden aiheuttamille lapsikuolemille. Maaseudun Tulevaisuuden julkaiseman uutisen voidaankin sanoa ”vetäneen mutkat suoriksi” väittäessään näin. Uutinen kuitenkin näyttää konkreettisesti Turun seudun 1880-luvun alun tapahtumien olleen edelleen lehdistön muistissa vuonna 1980.

Länsi-Savossa 24.04.1980 julkaistiin uutinen, joka on todennäköisesti herättänyt vahvoja tunteita etenkin koiraystävien keskuudessa. ”Susi ahdistelijana? Koirat katosivat Mikkelin mlk:ssa⁶⁸” otsikoitu uutinen kertoo, miten Mikkelin Hirolassa emäntä Elli Sonkkasen kolme koiraa hävisivät niiden kotipihasta. Kadonneet koirat olivat kolmen kuukauden ikäiset pystykorvan pennut ja niiden emo. Lopulta muutaman päivän etsinnän jälkeen pennut löytyivät nälkäisinä ja yksinäisiä, mutta elossa. Toinen pennuista oli eksynyt yli 10 kilometrin päähän kotoaan, mikä on pitkä matka noin nuorelle koiralle. Pentujen emoa, kolmatta kadonnutta koiraa, ei puolestaan koskaan löydetty – elävänä tai kuolleen.⁶⁹

Uutinen on kerrottu pitkälti koirien omistajan Elli Sonkkasen näkökulmasta, jolloin tekstistä välittyy lukijalle hyvin omistajan kokema epätoivo kadonneista lemmikeistään. Siitä myös selviää Sonkkasen olevan itse vahvasti sitä mieltä, että susi oli alun perin ahdistellut hänen koiriaan ja lopulta vienyt pentujen emon mukanaan. Hänen naapureiltaan ei ollut nimittäin uutisen mukaan kadonnut koiria tai ollut ylipäättänsä havaintoja sudesta. Uutisen otsikon ”Susi ahdistelijana?” lopussa oleva kysymysmerkki selventääkin, ettei Sonkkasen koirien ahdistelijasta ollut varmuutta vaan pelkkä Sonkkasen henkilökohtainen epäily.⁷⁰

Jälleen kerran tarkastelemassani tullaankin siihen tulokseen, että vaikka uutisessa syytetään sutta, ei suden syyllisyydestä ole oikeasti varmuutta. En kiellä, etteikö Sonkkasen koirien ahdistelija olisi voinut oikeasti olla susi. On kuitenkin hyvin mahdollista, että koirien säikäyttäjänä olisi voinut toimia myös jokin toinen eläin kuin

⁶⁸ Uutisesta selviää, että ”mlk” on lyhenne maalaiskunnasta.

⁶⁹ LS 24.04.1980.

⁷⁰ LS 24.04.1980.

susi. Susi on todennäköisesti vaikuttanut Sonkkasen silmissä helpolta syntipukilta, vaikka fyysisiä todisteita sen syyllisyydestä ei ollutkaan. Uutisen tavoitteena on luultavasti ollut herättää lukijoissa sympatian tunteita Sonkkasta kohtaan. Se on saattanut samalla tavoitella sitä, että lukijat alkaisivat pelätä omien koiriensä turvallisuuden puolesta – yksi syy lisää saada aikalaiset suhtautumaan kielteisesti susia kohtaan.

3. Susi tärkeänä osana Suomen luontoa

Viimeisessä pääluvussa käsittelen vielä sanomalehdissä julkaistuja uutisia ja artikkeleita, joissa sudesta on annettu lukijoille positiivinen kuva. Positiivisia mielikuvia ja tunteita herättäviä tekstejä oli tarkastelemissani sanomalehdissä määrällisesti kaikista vähiten. Maaseudun Tulevaisuudessa ei julkaistu vuoden 1980 aikana ollenkaan suden kannalta positiivisia juttuja. Oli mielenkiintoista huomata, että vaikka Länsi-Savossa julkaistiin paljon sudenvastaisia tekstejä, löytyi joukosta myös niitä positiivisia tekstejä – vaikkakin vain muutamia. Länsi-Savon ei siis suoraan voisi sanoa olevan joko sudenvastainen tai -myönteinen.

Tarkastelemistani sanomalehdistä löysin toisen konkreettisen viittauksen Turun seudun lapsisurmiin Länsi-Savon 31.01.1980 julkaistun numeron artikkelista.⁷¹ Ensisilmäyksellä artikkelin olisi voinut olettaa olevan sutta kohtaan joko neutraali tai negatiivinen, sillä asian nostaminen esille muistuttaa ihmisiä konkreettisesti siitä, miten sudet ovat aikoinaan metsästäneet ja tappaneet suomalaisia lapsia. Artikkelin tarkempi lukeminen osoittaa sen kuitenkin olevan lopulta suhteellisen ymmärtäväinen sutta kohtaan, ja se on todennäköisesti myös korjannut ihmisten mahdollisia harhakäsityksiä tapahtumien syiden suhteen.

Artikkelissa kerrotaan totuudenmukaisesti Turun seudulla tapahtuneista suden aiheuttamista ihmiskuolemista - tapahtuneita lapsien kuolemia ei siis yritetä salata lukijoilta. Artikkelissa kuitenkin tapahtumista kertomisen lisäksi selitetään perusteellisesti, miksi tuolloin 1880-luvun alussa susiyksilöt päätyivät metsästämään lapsia ravinnokseen. Sen mukaan lapsia tappaneet sudet olivat tutkijoiden mielestä vesikauhuisia, minkä vuoksi kyseiset sudet päätyivät toimimaan niin poikkeuksellisesti.⁷² Sairaana suden toimintakyky on rajoittunut, jolloin viimeistään nälkä ajaa sen etsimään helpompaa saalista.

Mielestäni Länsi-Savossa julkaistu artikkeli luokin lopulta lukijoilleen positiivisen kuvan sudesta selittämällä tapahtumiin johtaneen tekijän – susien sairauden. Siinä vielä erikseen

⁷¹ ”Sata vuotta susisurmista. 22 lasta joutui susien suuhun Turun seudulla” (art.) LS 31.01.1980.

⁷² ”Sata vuotta susisurmista. 22 lasta joutui susien suuhun Turun seudulla” (art.) LS 31.01.1980.

mainitaan, etteivät susitutkijat tiedä yhtäkään varmistettua tapausta, jossa terve susi olisi hyökännyt ihmisen kimppuun vapaana ollessaan.⁷³ Lukijat ovat sen myötä saaneet tietää, etteivät sudet silkan ihmisvihan vuoksi tapa tai ole vaaraksi ihmiselle. Artikkelin tavoite on todennäköisesti ollutkin saada sen lukijat ymmärtämään paremmin sutta ja sen käyttäytymistä. Samalla se on poistanut lukijoiden mahdollisia ennakkoluuloja koskien susien vihamielisyyttä ihmistä kohtaan.

Voi hyvin olla mahdollista, että Länsi-Savon artikkelissa esitetty selitys sairaista susista pitää paikkansa, mutta käyttämässäni tutkimuskirjallisuudessa esitettiin lisäksi vaihtoehtoinen selitys susien poikkeukselliselle käytökselle. Turun seudun lapsisurmien aikaan Suomen saaliseläinkanta oli matala ihmisten tekemän metsästyksen myötä⁷⁴, jolloin susien ei ollut helppoa löytää itselleen niille lajityypillisiä saaliseläimiä, kuten hirviä.⁷⁵ Tämä ajoi lopulta nälkäisiä susia lähemmäs ihmisasutusta, josta ne löysivät itselleen ravinnoksi sopivia kotieläimiä⁷⁶ ja valitettavasti myös lapsia⁷⁷. Tämä selitys on kuitenkin aikalaisten kannalta ikävämpi, sillä sen perusteella voisi sanoa aikalaisten itse olleen osasyllisiä lapsisurmien tapahtumiselle.

Samassa Länsi-Savon numerossa, jossa julkaistiin artikkeli Turun seudun lapsisurmista, julkaistiin myös ”Vetoomus suden puolesta” otsikoitu teksti. Siinä kerrottiin Varsinais-Suomen luonnonsuojelupiirin ajatuksista Suomen suurten petoeläinten suojeluun liittyvästä lainsäädännöstä ja yleisesti suden tärkeydestä luonnon kannalta.⁷⁸ Myös Uuden Suomen päivää myöhemmin eli 31.01.1980 julkaistusta numerosta löytyi sama kirjoitus Varsinais-Suomen luonnonsuojelupiirin ajatuksista. Uuden Suomen artikkeli oli puolestaan otsikoitu ”Varsinais-Suomen luonnonsuojelijat: Suden paluu olisi voitto”.⁷⁹ Valitettavasti kumpikaan sanomalehti ei suoraan vetoamuksen yhteydessä kerro, kuka vetoamuksen kieliasun on muotoillut.

Molemmissa sanomalehdissä julkaistut vetoamukset ovat kuitenkin tekstin osalta täysin identtiset niiden otsikoita lukuun ottamatta. On todennäköistä, että alun perin Varsinais-

⁷³ ”Sata vuotta susisurmista. 22 lasta joutui susien suuhun Turun seudulla” (art.) LS 31.01.1980.

⁷⁴ Lähdesmäki & Ratamäki 2015, 36–37.

⁷⁵ Pulliainen & Rautiainen 2019, 25.

⁷⁶ Lähdesmäki & Ratamäki 2015, 36–37.

⁷⁷ Teperi 1977, 114–115.

⁷⁸ ”Vetoomus suden puolesta” LS 30.01.1980.

⁷⁹ ”Varsinais-Suomen luonnonsuojelijat: Suden paluu olisi voitto” US 31.01.1980.

Suomen luonnonsuojelupiiri on kirjoittanut lehdistötiedotteen ja lähettänyt sen molempien lehtien toimituksiin. Kumpikin lehti on sitten tahollaan lisännyt mieleisensä otsikon vetoomuksen yhteyteen, mutta muuten säilyttänyt tiedotteen sisällön samanlaisena. Huomioitavaa on, ettei kyseistä vetoomusta löytynyt Maaseudun Tulevaisuudesta. Joko lehdistötiedotetta ei alun perinkään lähetetty kyseiseen sanomalehteen tai sitten lehden toimitus ei halunnut syystä tai toisesta julkaista sitä omassa lehdessään.

Siitä selviää hyvin Varsinais-Suomen luonnonsuojelupiirin mielipide suden suojeluun liittyen – kuten jo molempien sanomalehtien valitsemat otsikot vihjaavat. Luonnonsuojelupiiri on nimittäin sitä mieltä, että suden palaaminen Lounais-Suomen eläinkantaan olisi pelkästään positiivinen asia, sillä se edesauttaisi luonnon tasapainoa alueella. Vetoomuksen mukaan suden palaaminen lounaiseen Suomeen ei myöskään aiheuttaisi suuria taloudellisia tappioita, sillä esimerkiksi susien aiheuttamat hyötyeläinvahingot Suomen valtio korvaa täysimääräisinä.⁸⁰

Tämän lisäksi Varsinais-Suomen luonnonsuojelupiiri on vetoomukseen mukaan myös sillä kannalla, että Suomen lainsäädäntöä suurpetojen suojelun kannalta tulisi mahdollisimman nopeasti tarkistaa. Luonnonsuojelupiirin mukaan kaikki suden kotieläimiin kohdistuvat vahingot tulisi korvata riippumatta siitä, onko vahingoitettu eläin ollut lemmikki- vai hyötyeläin. Lain mukaan suden tappaessa koiran ei omistaja saa valtiolta korvauksia, vaan sen sijaan omistajalle annetaan oikeus tappaa kyseinen susi. Luonnonsuojelupiiri toivoisikin kyseistä lakimuutosta siksi, että sen myötä voitaisiin minimoida valmiiksi uhanalaisen suden metsästys.⁸¹

Uudessa Suomessa 13.10.1980 julkaistu uutinen ”Karhu vieraili Asikkalassa” kertoo yksinäisen karhun kulkeneen Asikkalan metsissä lähellä asutusta. Karhun vierailukohteista mainitaan erityisesti Asikkalan Kuoppainkulman koulu. Uutisen mukaan karhusta ei ole tehty näköhavaintoja, mutta puolestaan todisteita karhun

⁸⁰ ”Vetoomus suden puolesta” LS 30.01.1980; ”Varsinais-Suomen luonnonsuojelijat: Suden paluu olisi voitto” US 31.01.1980.

⁸¹ ”Vetoomus suden puolesta” LS 30.01.1980; ”Varsinais-Suomen luonnonsuojelijat: Suden paluu olisi voitto” US 31.01.1980.

jättämistä jalanjäljistä on. Lisäksi samainen karhu oli hajottanut useita muurahaispesiä⁸². Näiden todisteiden myötä uutisessa todetaan, että aiemmin Hartolassa tapahtunut hiehon raatelu on sittenkin saattanut olla suden sijaan tämän nyt Asikkalassa kulkevan karhun aiheuttama.⁸³

Suden kannalta kyseinen uutinen on siinä mielessä positiivinen, että se poistaa sutta kohtaan aiemmin sanomalehdessä osoitetun syytöksen hiehon raatelemisesta. Uskoisin, että tuohon aikaan ja aiemminkin tapahtuneista eläinvahingoista on helposti syytetty sutta, vaikka sen syyllisyydestä ei olisikaan ollut täyttä varmuutta. Tämä on todennäköisesti puolestaan johtunut siitä, että ihmiset ovat jo valmiiksi suhtautuneet susiin negatiivisesti, joten ne ovat olleet otollisia syntipukkeja epäselviin tilanteisiin. Tämä Uuden Suomen uutinen onkin osoittanut lukijoille, että aina susi ei välttämättä ole syyllinen vaan teon takana voi olla myös jokin toinen eläin.

Länsi-Savossa 22.05.1980 julkaistiin myös lukijan kirjoittaman mielipideteksti, jonka kirjoittaja on käyttämänsä nimimerkin perusteella tuttu jo aiemmasta pääluvusta. ”Rauhoitus syytä muistaa” otsikoidussa tekstissä Juurikorven Junnu -nimimerkkiä käyttävä henkilö kuvailee tarkasti, miten Suomen eri pedot – susi ilves ja ahma – liikkuvat luonnossa ja millaiset niiden tassunjäljet ovat.⁸⁴ Voi toki olla mahdollista, että kyseessä ei ole sama kirjoittaja kuin edellisessä pääluvussa esitellyn mielipidetekstin kirjoittaja, mutta pitäisin sitä erittäin todennäköisenä, sillä kyseinen mielipidekirjoitus löytyy samasta lehdestä kuin missä aiempikin kirjoitus julkaistiin.

Jo itse mielipidetekstin otsikko antaa lukijoille tärkeän muistutuksen ilveksen, ahman ja myös suden rauhoituksesta.⁸⁵ Lisäksi Juurikorven Junnu mainitsee tekstissään, että näiden kolmen petoeläimen jälkiä on vaikeaa erottaa toisistaan⁸⁶, jolloin onkin erittäin todennäköistä, että sutta tultaisiin syyttämään teosta, jota se ei ole tehnyt. Tällaisesta tilanteesta konkreettinen esimerkki löytyy edellä mainitsemastani Uuden Suomen uutisesta, jossa alun perin karhun tekemistä tuhoista syytettiin sutta.⁸⁷ Mahdollisesti

⁸² Muurahaispesien hajottaminen on nimenomaan karhuille lajityypillistä. Pulliainen & Rautiainen 2019, 22–23.

⁸³ US 13.10.1980.

⁸⁴ Juurikorven Junnu, ”Rauhoitus syytä muistaa.” (mielipidekirj.). LS 22.05.1980.

⁸⁵ Juurikorven Junnu, ”Rauhoitus syytä muistaa.” (mielipidekirj.). LS 22.05.1980.

⁸⁶ Juurikorven Junnu, ”Rauhoitus syytä muistaa.” (mielipidekirj.). LS 22.05.1980.

⁸⁷ US 13.10.1980.

Juurikorven Junnu onkin tekstillään pyrkinyt siihen, että jatkossa ihmiset paremmin huomioisivat suden jättämien jälkien samankaltaisuuden muiden petoeläinten kanssa.

Loppulause

Tässä tutkimuksessa tarkastelin, miten Turun seudulla vuosien 1880–1881 aikana susien aiheuttamat lasten kuolemat olivat esiintyneet kolmen sanomalehden kirjoittelussa sata vuotta tapahtumien jälkeen. Samalla pohdin, millaisen kuvan vuonna 1980 tarkastelemisani sanomalehdissä (Länsi-Savo, Uusi Suomi ja Maaseudun Tulevaisuus) julkaistut susiin liittyvät jutut loivat sudesta lukijoilleen. Susivihan käsite olikin tärkeässä roolissa tutkimuksessani. Näiden lisäksi vertailin myös tarkastelemiani sanomalehtiä keskenään ja tein huomioita niiden välisistä eroista.

Valitsemieni sanomalehtien lukijakunta oli hyvin erilainen lehtien välillä. Länsi-Savon lukijakunta keskittyi maantieteellisesti läntisen Savon alueelle. Uuden Suomen lukijakunta sisälsi paljon kokoomuspuolueen kannattajia, ja Maaseudun Tulevaisuuden lukijat kuuluivat pääsääntöisesti maaseudun väestöön. Kaksi jälkimmäistä lehteä olivat myös valtakunnallisia sanomalehtiä. Vuonna 1980 Maaseudun Tulevaisuuden levikki oli näistä kolmesta sanomalehdestä kaikista suurin, noin 126 000 kappaletta ja Länsi-Savon puolestaan pienin, noin 25 500 kappaletta.

Tutkimukseni pääluvut jakautuivat kolmeen ja ne käsittelivät järjestyksessä susiin liittyvää neutraalia, negatiivista ja positiivista uutisointia ja kirjoittelua. Neutraaleja susiin liittyviä juttuja oli määrällisesti kaikista eniten, kun taas positiivisia vähiten. Suurin osa susiin liittyvistä teksteistä olivat uutisia, jolloin on luonnollista, että niiden sävy oli neutraali. Tekstit, joissa susi esitettiin erityisen negatiivisessa tai positiivisessa valossa, olivat puolestaan mielipidekirjoituksia.

Myös itse sanomalehtien välillä oli eroja liittyen siihen, millä tavalla ne esittivät suden lukijoilleen. Uusi Suomi sisälsi määrällisesti kaikista eniten neutraaleja tekstejä, kun taas Maaseudun Tulevaisuudessa oli eniten negatiivista kirjoittelua. Länsi-Savo oli puolestaan siinä mielessä poikkeuksellinen sanomalehti, että siitä löytyi useita kaikkiin kolmeen kategoriaan liittyviä tekstejä. Uudesta Suomesta ei löytynyt yhtäkään suden kannalta negatiivista tekstiä, eikä Maaseudun Tulevaisuudesta löytynyt ollenkaan sutta kohtaan positiivista kirjoittelua. Maaseudun Tulevaisuuden ja Uuden Suomen poliittiset taustat ovatkin todennäköisesti vaikuttaneet lehtien sisältöön.

Tarkastelemissani sanomalehdissä mainittiin Turun seudun 1880-luvun alussa tapahtuneet lapsisurmat konkreettisesti kahdessa eri tekstissä vuoden 1980 aikana. Toisessa näistä teksteistä jopa noteerattiin se, että Turun alueen tapahtumista oli kyseisenä vuonna ehtinyt kulua tasan sata vuotta aikaa. Mielenkiintoisesti kyseisessä tekstissä sata vuotta sitten tapahtuneet lapsisurmat esitettiin suden kannalta positiivisessa valossa sillä tavalla, että suden silloiselle poikkeukselliselle käytökselle annettiin tekstissä selitys. Toisessa Turun seudun tapahtumat maininneessa tekstissä sudesta puolestaan kerrottiin negatiiviseen sävyyn, joka toisaalta ei yllätä.

Tutkimuskysymyksiin voisi tiivistäen vastata, että Turun seudun suden aiheuttamat lapsisurmat olivat edelleen sata vuotta myöhemmin ainakin osittain lehdistön muistoissa. Sanomalehtien sudesta lukijoille muodostama kuva kallistui myös enemmän negatiivisen kuin positiivisen puolelle. Kiinnostavaa oli myös, että useaan otteeseen uutisissa syytettiin sutta esimerkiksi kotieläimen raatelusta, vaikka todellisuudessa vedenpitäviä todisteita suden syyllisyydestä ei ollut. Susi oli toimittajien silmissä helppo syntipukki epäselviin tilanteisiin.

Susi nähtiinkin tarkastelemissani sanomalehdissä ihmiselle potentiaalisesti vaarallisena eläimenä, joka kaikista radikaalimpien mielipiteiden mukaan tulisi kokonaan hävittää Suomesta. Suden kannalta positiiviset uutiset puolestaan yrittivät esittää suden luonnon tasapainon kannalta tärkeänä eläimenä, jolla ei ole kykyä juonitella ihmistä vastaan. Lukijoiden silmissä nämä positiiviset kirjoittelut jäivät kuitenkin mahdollisesti vähemmälle huomiolle – negatiiviset asiat kiinnittävät paremmin ihmisen huomion ja jäävät myös mieliin helpommin.

Suomen alueen asukkaiden asumisessa ja elinkeinossa, sekä luontosuhteessa tapahtui suuria muutoksia 1880-luvun alun ja vuoden 1980 välillä. 1800-luvun lopulla suurin osa väestöstä asui yhä maalla ja sai elantonsa maataloudesta. Vuonna 1980 puolestaan valtaosa ihmisistä asui kaupungeissa ja maataloudesta sai elantonsa yhä harvempi suomalainen. Jatkotutkimuksen kannalta olisikin mielenkiintoista tarkastella susivihan mahdollista yhteyttä suomalaisten asumisen ja elinkeinon muutoksiin. Onko suomalaisten muuttunut luontosuhde vähentänyt samalla suomalaisten kokemaa susivihaa?

Lähteet ja tutkimuskirjallisuus

I PAINETUT LÄHTEET

Länsi-Savo 1980

Maaseudun Tulevaisuus 1980

Uusi Suomi 1980

II HAKUTEOKSET

Kuka kukin on (aikalaikirja). Who's who in Finland. Henkilötietoja nykypolven suomalaisista. 1982. Kustannusosakeyhtiö Otava.

Suomen lehdistön historia 6. Hakuteos Kotokulma – Savon Lehti. 1988. Päätoimittaja Päiviö Tommila. Kustannuskiila Oy.

Suomen lehdistön historia 7. Hakuteos Savonlinna – Övermarks Tidning. 1988. Päätoimittaja Päiviö Tommila. Kustannuskiila Oy.

III TUTKIMUSKIRJALLISUUS

Hietala, Marjatta 2001: ”Mitä tutkia ja miten?”. *Historioitsijan arki ja tutkimuksen prosessi*, s. 15–27. toim. Sari Autio, Sari Katajala-Peltomaa & Ville Vuolanto. Vastapaino.

Jaakkola, Maarit 2013: *Hyvä journalismi. Käytännön opas kirjoittajalle.* Kansanvalistusseura.

Lappalainen, Antti 2005: *Suden jäljet.* Metsäkustannus Oy.

Lähdesmäki, Heta & Ratamäki, Outi 2015: ”Kykenemmekö luopumaan susifetisistä - Kriittinen luenta suomalaisesta susihistoriasta”. *Suden kanssa*, s. 16–41, toim. Juha Hiedanpää & Outi Ratamäki. Lapin Yliopistokustannus.

Lähdesmäki, Heta 2020: *Susien paikat – Ihminen ja susi 1900-luvun Suomessa.* Jyväskylän yliopistopaino.

- Pulliainen, Erkki & Rautiainen, Lassi 2019: *Suomalainen susi*. Minerva Kustannus Oy.
- Richardson, John E. 2007: *Analysing Newspapers – An Approach from Critical Discourse Analysis*. Palgrave Macmillan.
- Teperi, Jouko 1977: *Sudet Suomen rintamaiden ihmisten uhkana 1800-luvulla*. Suomen Historiallinen Seura.
- Vahtola, Jouko 2003: *Suomen historia. Kivikaudesta 2000-luvulle*. Uudistettu painos. Kustannusosakeyhtiö Otava.